

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

M. Ant. Mvreti Variarvm Lectionvm Libri XV

Muret, Marc-Antoine

Antverpiæ, M. D. LXXXVI.

Liber XV.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70864](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70864)

M. ANTONII MURETI
I. C. AC CIVIS R.

VARIARVM LECTIIONVM
LIBER XV.

Sermo habitus cum Davio Bernardo de Stultitia quorundam qui se Ciceronianos vocant.

CAPVT I.

VENERANT ad me in Quirinalem
visendi ac salutandi causa nobiles
aliquot Germani adolescentes, qui
cum tota prope Italia, n. perlustras-
sent: neque quemquam ferè præter-
misissent eorum qui nomè aliquod
habent in litteris, quin eum vidissent, alio-
quinque essent, me quoque ut ipsi quidem dicebant, eadem de
causa videre, mecumque colloqui voluerant. Cum-
que ipsi me de studiis meis, ego contra eos de Germa-
nie statu, de que ijs qui illic hodie florere dicerentur,
quodam hominibus interrogarem, quæ cuiusque ætas
esset, quæ habitudo corporis, quæ fortuna ac condi-
tio viuendi, in primis autem quinam ex eis patritam
atque auitam religionem constanter tuerentur, neque
se pestiferarum opinionum æstu abripi sinerent:
tunc illis ut de quoque interrogati erant, responden-
tibus, una atque altera hora consumpta est. Comple-
uitur igitur illos, & abeuntes faustis omnibus profecu-
tus dimisi. Interfuerat illi sermone ac colloquio nostro
Davus Bernardus iuuenis & festiuo ingenio, & san-
ctis plane atq; incorruptis moribus, qui eis digressis,
b 2   Vertum

Mureti
lectiones
III

Verum omninò, inquit, est quod dicitur, in nullis ho-
minibus hoc tempore, præterquam in transalpinis
promptam atque expeditam reperiri Latine loquen-
di facultatem. Vel ij, qui modò abierunt, ut nusquam
in loquendo hærent, nusquam titubant, nusquam
fendunt, ut omnia in numero habent, ut tota oratio
sine vlllo impedimento ac salebris decurrit oratio
nostri homines, etiam ij qui sibi è studiorum laboribus
pallorem & maciem & senium contraxerunt,
quando Latine loquendù est, ut luctantur, ut suspirant
ut anhelant. Credas eos magna vi ex imis pulmibus
verba eruere: cum istis contra sine vlla cura ac cogitatione
iugis quadam ac beata Latinarum vocum copia vltro ex ore manare ac decurrere videatur. Istuc
quidem, inquã, ita ut dicis, Dari: sed tamen habet & Italia
præclaros viros, quiq; & ornatissimos habent, & disertissimè ac
copiosissimè, cum opus est, loquuntur. Manutiũ, inquit,
fortasse dicis, & Sigonium & Petram Ioannem Maffei-
um, aut ex eadem sorte eum cuius audita morte vbertim tibi
nuptas crymas ille meminì, Perpinianum: & si quos tales
singulos singulæ ætates ferunt. Et istos, inquam, & alios,
quamquam is quidem quem tu postremo nominasti, Hispanus
non Italus fuit: sed ita diu Italia fuerat, ut pro Italo haberi
posset. Quem tu vti Dari vti nam audire potuisses, neque te,
quo tempore ille in hac vrbe eloquentiæ præcepta tradebat,
alio tempore in quo tu in orationis genere implicatum aula
tenuisset. Nunquam enim quemquam audisti, ac ne audies
quidem, ut opus est, in quem illud de Nestore eclogiam
melius conueniret, *Cuius ex ore melle dulcior fluebat oratio.* Sed quid
quod tu, colloquens nobis, bis terue, natura nescio quid
significare visus est? Egone? inquit: Dicitur enim
bam etc.

excidere interdum grandiori illi, qui tecum col-
 loquebatur, voces quasdam minime Latinas, quibus
 perpetuus subitæ orationis nitor quasi maculis
 quibusdam infuscaretur. Quas quæso? inquam: nam
 me quidem alia cogitantem præteruolarunt. *Calos*, in-
 quit, & *calorum orbis* aliquoties dixit, & *eam doctrinam*
que calitus ad homines lapsa esset. Quid tu? rectè hæc di-
 xi non putas? *Cælestia*, inquit, *corporum*, & *orbis cælestes*,
 & *calo lapsam doctrinam* dixissem habens. Non ma-
 le tu quidem: sed tamen ne illa quidem suos auctores
 non habent. Citat hæc Seruius è Ciceronis Horten-
 sio, Epicurei plures volum esse *calos*. Et Lucretij sunt hæc
 è libro secundo:

Quis regere immensi summam, quis habere profandi

Endo manu validas potis est moderante habenas?

Qui pariter calos omnis conuertere?

Quamuis autem calos illi dicebant mundos, quos
 putabant esse innumerabiles: tamen ex eo satis con-
 stat, *cali* nomè apud Latinos & singulare esse & mul-
 tiplicis. Nam de illo *calitus*, me quoque olim repre-
 hendit, nihil Latine dici putabat. Itaque irridebat me,
 non modò cum citarem Seruium, qui versum illum
 è primo Georgicon,

Sit te digna manet diuini gloria ruris;

ita exponit, *si id tibi concessum est calitus, ut gloriam ruris*
habeas: sed etiam, cum multo meliorem istis omnibus
 Ciceronis imitatorè Lactantiū, cuius hæc sunt è libro
 quarto Institutionum: *Nemini dubium potest esse, quin*
in lecter qui calitus mittitur, tam scientia sit rerum omnium
quam virtute perfectus. Quid igitur? inquit: satis ne
 istos idoneos auctores Latinitatis putas? Ego dicam
 tibi, inquam, Dari. Diu & ipse in eo errore versatus

b 3 sum,

Lucretij
 Lektionen
 III
 18

sum, ut nisi qui aut Ciceronis ætate, aut paulo
 vixissent, aut certè illi ætati supparet fuissent, non
 dignos esse arbitraret, quorum exemplo qui Latine
 aut scribere aut loqui vellent, niterentur. Sed post
 re tota mecum accuratius considerata, visus ipse
 sum nimio plus mihi sumere, qui de Seneca, Valerio,
 Valerio, Celso, Quinctiliano, Columella, Varro,
 Plinio, Tacito, Suetonio, Velleio, Q. Curtio, Lactantio,
 alijsq; eiusmodi scriptoribus, quos & ab ijs ipsis
 temporibus, quibus Latina lingua floruisse diceretur,
 prius afuisse, & suo quemque sæculo, disertissimos
 citatos esse constaret, temerè pronuntiare audeat. Ce-
 tè enim neque quisquam unquam veterum eos
 Latine locutos esse dixit: neque nos, tam longo
 uallo, valde boni eius rei existimatores sumus.
 multa simplicia vocabula, multa etiam loquendi
 genera in eorum libris leguntur, quæ apud Ciceronem
 & eius æquales nusquam reperias. Primum quis
 præstare audeat? Ciceronis scriptorum vix decima
 partem reliquam habent, eamque multis partibus
 mancam ac mutilam, multis vulneribus, multis
 tractibus deformatam: Sallustij vix centesimam, Ci-
 ceronis tantundem, Catonis è tam multis voluminibus
 vnum De re rustica commentariolum: tot philoso-
 phorum, tot oratorum veterum, tot poetarum, tot
 historicorum, tot iurisperitorum scripta perierunt,
 ex illis fractis ac laceris, quæ ad nos peruenierunt, Ro-
 mani sermonis reliquijs adfirmare audeamus, si
 in eis non reperiatur, id apud veteres in usu non fuisse.
 Quanto credibilius est, noua multa atq; inusitata
 nobis videri, quæ si eorum libri exstarent, in frequen-
 tissimo usu posita fuisse constaret? Illi autem, quos
 temerè & arroganter, ut minus eleganter locutos, despiciamus
 audeamus.

nemus, cum & bibliothecas haberent omni gene-
 rebrotum instructissimas, & eas diligentissime per-
 curatent, & acerrimo iudicio præditi essent; quis
 sciret, an ea ipsa ex vetustioribus sumperint, quæ fru-
 strâ nobis aut nouitatis aut peregrinitatis nomine su-
 specta sunt? Cùm sæpe contingere videamus vt mul-
 tas voces diu ab istis censeantur inter nouas quæ po-
 ste vsque ab vltima antiquitate à nobilissimis aucto-
 ribus prodita ac propagatæ reperiuntur, Quid quodd
 in istis ipsis Ciceronis reliquijs multæ sunt, quæ semel
 tantum leguntur? Ergo si paullum charta, aut mus, aut
 ceræ adrosisset, aut litus & caries corrupisset, aut scin-
 tilla lucerna in certam aliquã libri partem incidisset,
 hæc *pigrandi & controuersandi* verba, multa quæ alia
 delicatis barbara essent: quæ nunc ita non refu-
 gunt, vt inculcent. Et vt magis intelligas totum hoc
 de multa quadã opinione pendere, scito multos ex istis
 incepte fastidiosos, quibus qui quid dicunt, quod Cice-
 ronius non sit, meros lapides loqui videntur, quibus, vt
 ceterum athletis in arenam descendētibus, circumdandæ
 sint amphorides, quoties in publicum prodeunt,
 delicatæ ipsorum aures vocum non Ciceronianarum
 ictibus contunderentur, sæpe esse à me magna
 cum voluptate delusos. Nam cùm voces quasdam
 obseruassent, Ciceronis quidem illas, sed minus con-
 tinuas, neque à Nizolio in illum præclarum indicem,
 qui istorum obruta est, relatas: admiscebam eas de
 industria orationi meæ, cùm ad me audiendum ami-
 ci quidam hoc, de quo loquor, morbo laborantes ve-
 nissent. Illi vt earum quamque audierant, ceruicem
 contorquere, humeros attollere, frontem contrahere,
 alij in aurem insuffurrare, excuti sibi cerebrum,
 petere aures, cùm talibus vocibus verberarētur. **Quin**
 etiam

Cicero
 Lectiones
 III
 15

etiam cœtu dimisso, cùm me, vt fit, officij canla de
 mum reducerem, malè se à me habitos atque acco
 ptoſ esse conquerebantur. Ego aliquandiu eos am
 guo sermone frustratus, tandè sponſione laceſſebat
 ni illæ ipſæ voces quibus auditis, caput ſibi cõdolu
 ſe dicerent, ipſius Ciceronis eſſent. Quid quaerit
 id ita eſſe peruiciſſem: iam voces illæ omnè duritia
 atque aſperitatem depoſuerant; iam lenes, ſuaues,
 cundæ auditu factæ erant: &, vt lupini aqua macer
 ti, omnem amaritatem exuerant ſimulatque eas Cic
 ronis eſſe conſtiterat. Meminiſtine cùm vox illa
 ſimus apud iſtos cenſores in vrbe ius togæ tueri no
 poterat, ſed pro peregrina habebatur?

*Nec miſera prodeſſe in tali tempore quibat, quod Ce
 lius illuſtriſſimis orationes, & illuſtriſſimos philoſophos
 alicubi dixiſſet. Itaque ſiquis Latinè loquens Car
 lem quempiam illuſtriſſimum, vt fit, vocauerat, in eũ
 τὸς μακρῆς, vt Græci dicunt, utebantur. Neque extra
 queri eis poterat, vt non maxime illuſtrem, pro illo
 ſimo dicerent, niſi, poſtquam ex Varrone audierant
 illuſtriſſimum quemque ex veteribus paſtorè fuiſſe. Et qu
 dem eam vocem nemo maiori cachinno excipere
 litus erat, quàm ille quem ſui ita eſſe Ciceronis
 lem predicabant, vt dicerent, οὐκ ἔστι τὸν ἀνὴρα
 que illud occinerèt, & παῖς ἀχιλλεύος, ἀλλ' ἀχιλλεύος αὐτὸς
 εἶ. Qui cùm aliquando ad me libros tum Ariſtote
 ad Nicomachum interpretantem veniſſet, audiſſet
 adfirmantem iſtaumerabilia eſſe in omnibus philo
 ſophiæ partibus, quæ Latinè dici nõ poſſent ab iſis
 tam ſeueri eſſe vellent: egreſſo mihi, cùm circumſta
 nobis eſſet magna eruditorum hominũ corona, m
 ri ſe dixit, quid ita mihi videretur fieri nõ poſſe, que
 iam egregiè Perionius præſtitifſet. Credo, inquit,*

...dicis, qui quod quinto quoque faciendum
...ficari vellet, id *singulis quinque annis* fieri oportere
...pit. Eum ipsum, inquam, & Ciceronis eloqu
...tam vides. Sed ut me ad propositum referam, etiam si
...demus, novata esse multa ab ijs qui post Cice
...erunt, quid causæ est, cur ea rejicere debeat
...os? Quorsus igitur illud Horatij? *Ut folia in silvis.* &
...
— *licuit semperq; licebit*

Signatum presente nota producere nomen.
...ne Cicero & multa novavit ipse, & Catonem,
...ronem, Brutum, aliosque ut idem facerent hort
...est? An fortassis personale illud privilegium fuit:
...tam Cicerone, & cum ijs,

*Qui tum vivebant homines atque eum agitabant, ex
...m esse videatur: Incomprehensibile* Ciceroni fin
...ere licuit: quid ni alijs alia ad eundem modum postea
...erit? Equidem existimo Ciceronem, si ad *Quin*
...iliani & Plinij, & Taciti tempora vitam producere
...isset, & Romanam linguam multis vocibus ele
...ter conformatis eorum studio auctam ac locuple
...tem vidisset, magnam eis gratiam habiturum, atque
...vocibus cupide usurum fuisse. Nam istorum qui
...dem audire est operæpretium amentiam. Ad Taciti
...at Suetonij voces nausent: ipsi eas scriptis suis in
...ant, quæ ne in culina quidem illorum patie'ter au
...di potuissent. Mentior, nisi tibi, cum voles, in scriptis
...quorundam qui huius sectæ coryphæi habentur; *spe*
...ulationem, ingratiitudinem, contrarietatem, aliaque eius
...dem generis plurima ostendero: *Sed satis est dixisse, ego*
...plura poemata pango. Cum semel in hæc disciplinam
...nomen dederis, quocumque modo & scribas, & lo
...quare, dicas licebit;

Τούτοις τοι ἄνευ τε καὶ ἀίματος εὐχόμεαι εἶναι.

b 5

Fuit

Viretti
Lectio 11

Fuit hæc de principio laboriosa quædam, & exigua
 diligentia nunc in ignauiam vertit. quid enim oratio
 in promptu est, quàm, cum in quid scribere ingreſſus
 de ſingulis vocolis Nizolium conſulere? Quid oratio
 tur? inquires, ex omnibus antiquis ſcriptoribus, cum
 discrimine, verba quibus vtare, depromes? Immo
 rō adhibebo iudicium, habebō dilectū; & cum ex
 potiffimum qui antiquitatis quoque ipſi principes
 ſunt, Cicerone, Cæſare, Terentio, alijs, quam plura
 ſumpſero: cum orationis meæ genus ad eorum ex
 plar quàm ſuaximè potuero, cōformaro, ex alijs quoque
 que belliffimū quodque carpiam, & quo quifque magis
 mē excelluiſſe videbitur, id imitari atque exprimit
 conabor: neque in ijs modò quos paulo ante nomi
 nauī, ſed in Tertulliano, Arnobio, Hieronymo, Auguſtino,
 Ambroſio, & quod magis mireris, Appollonio, in
 Caſſiodoro, Martiano etiam & Sidonio Apollinari
 multa reperiam, quibus ſuo loco poſitis oratio videri
 & ornatiō fiat. Tibi quoque, Dari, auctor ſum, vt
 facias, in primis que vt te eorum ſtulticiam imitari
 qui vſque eò antiquitatis ſtudioſi ſunt, vt voces que
 que Chriſtianiæ religionis proprias reſugiant, & in
 rum locum alias ſubſtituant, quarum nonnullæ eorum
 impietatem olent: qui non *fidem*, ſed *perſuaſionem*,
ſacramentum corporis Domini, ſed *ſanctificum cruſcium*
 non *excommunicare*, ſed *diuis deuouere*: non *Angelos*
genios: non *baptizare*, ſed *abluere* dicunt: aliaque
 dem modo deprauant: qui, vt opinor, niſi ſibi me
 rent, etiam pro Chriſto *Iouem optimū maximū* di
 cerent. eſt enim magis Ciceronianum. Quæ
 infania eſt, cum *porrigere*, cum *impetire*, cum *re
 dium ſoliſimum*, cum *pateras* & *ſympinix* legimus, vt
 rare ea tamquam dicta ſapienter: quòd ex aegre

& pontificalibus libris deprompta sint; propria
Christianæ fidei, & Christianorum rituum verba, vt
satis Latina contemneret: Plura dicere cùm para-
m, amicorum quorundam interuentus institutum
monem abrumperet coëgit.

*Conatus emendandi locum quendam Taciti pes-
sime à librarijs acceptum.*

CAP. II.

SOLENT interdum medici eos quoque ægrotos,
quorum salus ab omnibus deposita iam ac despera-
ta est, curandos suscipere, interposita prius cautione,
quod sibi non fore, si quid eis interea deterius acci-
derit. Eadem ego quoque conditione locum quen-
dam Taciti suscipiam, ita malè affectum, & in vulga-
re in veteribus libris, vix vt vlla spes eius sanandi
sperat. Si quid igitur boni efficere potuero: sin mi-
seriam, veniam tamen vt spero, ab æquis iudicibus con-
sequar. Ita ergo scriptum est libro xlv. Annalium ab
Augusti Diui Augusti: *Ne tamen ludicra tantum im-
pioris artes notescerent, carminum quoque studium af-
ferant contractis quibus aliqua pangendi facultas. Nec
tam insignis ætatis nati considerare simul, & allatos vel ibi-
dem repertos versus connectere, atque ipsius verba quoquo-
modo prolata supplere: quod species ipsa carminum docet,
tam impetu & instinctu, nec ore vno fluens. Neque mul-
tam opis in veteribus libris, in quibus ita legitur; Nec
tam insignis ætatis nati considerare simul & natos vel reper-
tos versus connectere. Nunc quomodo ei mederi
possim, aperiam. Primum illud *nati*, ex quo ab alijs fa-
ctum est *nati*, deleo: & puto frustra geminatas esse ab
indocito & oscitante librario litteras eius vocis quæ
proximè præcesserat. Deinde ex illo *ætatis*, facio *erat*. Ij.*

Postremò

VII
Lectio
III

Postremò ubi est & natus vel repertos, delecto
 repertos: & puto Lubitationem fuisse librarij legere
 scientis. Quæ si mihi concedantur, præstare animo
 cum integrum esse hoc modo: Ne tamen ludicri-
 tum imperatoris artes nolescerent, carminum quoque
 dium affectavit, contractis quibus aliqua pangendi facta
 necdum insignis erat. Iti considerare simul, & natus
 versus connectere, atque ipsius verba quoquo modo præ-
 supplere: quæ species ipsa carminum docet, non imperator
 instinctu, ne ore vno fluens. Si quis igitur melius aliter
 nouit, impertiat: si non, his mecum utatur licet.

Emendata quadam apud Tacitum in vita Iulij Agricole

CAPVT III.

IN vita Iulij Agricole, quam idem ille Latinus
 Icydides scripsit, oratio est ducis Britannorum
 gaci, ardoris & vehementiæ plena, quæ ille milites
 ad fortiter pugnandum cohortatur, facilemque
 præsentem animo sint, spem victoriæ ostentat. In ea
 vulgo legitur: Brigantes, femina duce, exurere colorem
 expugnare castra, ac, nisi felicitas in secordiam
 exuere iugum potuere: nos integri & indomiti, & libe-
 tem non in præsentia laturi, primo statim congressu
 ostendamus quos sibi Caledonia viros seposuerit. In qua
 acutè vidit Lipsius, legendum prima statim congressu
 ne. Idque ipsi mihi magis placet, quàm quod ego
 tea suspicatus eram, vocem vnde delèdam essentiam
 et si utroque modo eadem sententia efficitur. Sed
 quæ proximè antecedunt, ut obscuriora, & ad cor-
 gendum difficiliora sint, Rhenani temeritate facti
 est, qui, ut in Taciti & Bris nonnulla correxerit, me
 certè plura corrupit. Libri Romæ impressi habent
 & in libertatem non in præsentiam laturi. Rhenanos

libertatem non in praesentia inlaturi, & stultæ mutationi stultiorē interpretationem addidit. Significat, inquit, prius ipsis libertatem fuisse, pro qua adipiscenda non erat opus pugnare, sed conseruanda. In praesentia dixit de futuro. Equidem Rhenanum, cū illa scriberet, sobrium fuisse non puto. Sed, eo omisso, offeramus si quid verius possumus. Censeo igitur vbi dicitur in praesentiam laturi, legendum esse, in P. R. seruitium vti. ut totus locus legatur hoc modo: Nos integri & indomiti, & in libertatem, non in populi Romani seruitium, non prima statim congressione ostendamus, quos sibi Calpurnia viros seposuerit. Non magnam neque violentam esse mutationem, qui in hoc genere exercitati sunt facile vident: vulgus quid probet, quid nō probet, numquam laboraui.

Quid sit apud Ciceronem amor amicitiae: & cur idem in sagittosi amoris mentione, dixerit, more Græciæ.

CAPVT IIII.

VETERES philosophi Græci libentiùs ferè verfabantur cum adolescentulis, quàm vt sermones luminum, & aliquam turpitudinis suspicionem effugerent: quanquam enim illorum se ingenia amare dicebant, ea tamen ferè potissimùm amabant, quæ bene habitarent. Itaque id Cicero in eis vrbane, vt solet, exagitant, ita scribit libro quarto Tusculanarum: Ad magistros virtutis philosophos veniamus: qui amorē negant proprii esse, & in eo litigant cū Epicuro, non multum, vt opinor mea fert, mentiente, quis est enim amor iste amicitiae: cur neque de formem adolescentem quisquā amat, neque formosum senē? Quibus in verbis, quaesitum est ex me, quem aut Cicero, aut illi amorem amicitiae dicerent. Respondi hoc eos ἀγαλνμα nequitiae suæ obtendere solitos esse

Vicere
Lectio
III
: 5

esse, ut dicerent, amorem suum non ad fornicationem et turpitudinem corporum commisionem, sed ad consuetudinem amicitiam referri: atque ita eum vocasse *eros* id est, ut Cicero interpretatur, *amorem amicitiae*. Tarchus: *eros* γὰρ εὐφροσύνης καὶ νέας ψυχῆς ἀφ' αἰμῶν τῶν διὰ φιλίας τελεῖται. & paulo post: ἢ σαμωσίας ἢ ὁ ἔρως, καὶ δ' ἀπὸ τῆς γυναικῶν. Idem in Numa: ἔστι σύμμιξις πρὸς θεόν, ἢ δ' ἐὶ ὁμιλία σώματος. ἀγνοῦντες μὲν ἀλλὰ σιγήσαντες πρὸς ἀνθρώπων ἢ θεῶν καὶ τὸ ἐπιλεγόμενον ἔρωτα. Fuisse autem amores illos in Graecis visitatos, etiam illud indicio est, quod qui eo vitiosiorabant, *more Graecorum facere* dicebantur. Cuiusmodi in Quinto Tusculanarum de Dionysio tyranno loquitur. *Cum abundaret & aequalium familiaritatibus & consuetudine propinquorum, haberet etiam, more Graecorum, quosdam adolescentes amore coniunctos, credebatur eorum vitiosior.* *Emilius Probus in Alcibiade: Ineunte adolescentia amatus est à multis, more Graecorum.* Xenophon librorum cundo παιδείας. Ἀλλ' ἢ καὶ σὺ, καὶ τὸν ἑλληνικὸν ἔρωτα, καλὸν ὄντι, περιάγη τοῦτο τὸ μαιράκιον.

Vetus quadam *Emilij Probi reprehensio adversus* *emilium virum qui Emilium defendere voluit, confirmata.*

CAPVT V.

SCRIPSI iam pridem, errasse mihi videri *Emilium Probum*, qui negasset, turpe fuisse *Cimbro* summo Atheniensium viro, sororem germanam habere in matrimonio, quippe cum ciues eius eodem vitarentur instituto. Extitit biennio aut triennio *emilium* homo non indoctus, qui in notis, quas ad *Platonem* vitas in Latinum sermonem à se conuersas addidit, me dissentiens, *Emilium defendere conatus est.*

enim Cimonem pulsum esse in exilium, non quòd
 uxorem duxisset vxorem: sed quòd ea citra nuptias
 crederetur: idque ex ipsis Plutarchi verbis
 colligi posse, si quis attentius ea consideret. addit
 Athenazum libro x i i. hac ipsa de re loquentem
 non simpliciter dicere, τῆ ἀδελφῆ σῶντ, sed adde-
 re ἑταίρας, ex quo intelligi damnatum Cimonem,
 non simpliciter quòd cum sorore germana corpus
 commiscuisset, sed quòd id fecisset aduersus leges, id
 est, priusquam illam vxorem duceret. Postremò Plu-
 tarchum aperte idem quod Æmilium dicere, qui
 Themistoclis filio Mnesiptolemam Themistoclis ip-
 sum quoque, sed ex alia matre filiam, ex ea consue-
 tudine nupsisse narret. Ego autem non eram nescius
 licuisse Atheniensibus, sorores eodem patre, dum ne
 eadem matre, natas vxores ducere. Docuerat me id
 Theon, qui in Nebulas Aristophanis ita scribit: παρ
 Ἀθηναίων ἔξεσι γαμῖν τὰς ἐκ τῆς πατέρων ἀδελφάς. Scie-
 bam hoc interfuisse inter Solonē & Lycurgū, quòd il-
 las ὁμοπατέρας ducere permisit: hic τὰς ὁμομητέρας.
 Docuerat me id Philo, cuius hæc sunt: Ὅ μὲν οὐκ
 ἔπειτα τὸν Σόλωνα ὁμοπατέρας ἐφίει ἀγεῖν, τὰς ὁμομητέρας
 γάμειν. ὁ δὲ ἐλακεδαιμονίων νομοθέτης ἔμπαινον, τὸν ὅτι
 τὰς ὁμομητέρας γάμειν ἐπιτρέψας, τὸν πρὸς τὰς ὁμοπατέρας
 ἐπέστη. At de germanis sororibus nusquam tale quid-
 quam legere memineram. Ita enim semper existima-
 ui, qui eodē patre, sed non eadem matre geniti essent,
 consanguineos; qui eadem matre, sed non eodem pa-
 tre, verinos; qui iisdem & patre & matre interdum
 eodem consanguineos, sed suo ac proprio vocabulo
 germanos vocari. Itaque neque vnquam apud Athe-
 nenses germanam sororem habere in matrimonio
 vidit: & si Elpinice consanguinea tantum Cimonis
 fuit,

Plutarchi
 Lektionen
 III

fuit non etiam *ομοιωτε*. *Θ*: bis errauit *Α* milibus, ex Th
 eam germanam ipsius sororem fuisse dixit, imò
 si cōsanguinea tantum fuit, dicere ausim, cautim
 fuisse, cur Atheniensium legibus Cimon in exi
 pelleretur. Stuprum enim, non incestum fuisse
 stum siquidem non committitur cum ea, quam
 dicere vxorē potest. Sed certè verisimilius est, ger
 nam fuisse: & eo illum exulasse, quòd eam
 vxorem ducere ausus esset. Nam illud quidem
 mentū ex Athenæo, non fuisse additurum
 nisi idem fieri posset etiam *ε* *μαγνυβυας*, æque
 est, ac si quis, quia Cicero alicubi dicit, Cautim
 stem patriæ nefariè moliri, colligat, idem non
 nefariè, sed interdum etiam sine icelere fieri posse
 stemò sanctissimus & eruditissimus vir Cyrillus
 xandrinus libro sexto aduersus Iulianum, nō
 concubitus, sed nuptias cum sorore Cimoni, *υ*
 nefarium obijcit: non facturum, si id apud Athen
 ses legitimum & vsitatum fuisset. Tunc enim acc
 Solonem oportuerat, qui id permisisset, non
 qui patriæ suæ legibus paruisset.

De Chaldaeis Ciceronis locum è Theophrasto com
 videri. CAP. VI.

CHALDÆI, ait Cicero libro primo De di
 tione, non ex artis, sed ex gentis vocabulo
 diurna obseruatione siderum, scientiam putant
 vt prædici posset, quid cuique euenturum, & quo
 to natus esset. In quo, quòd ait Chaldaeos ex gentis
 ex artis, vocabulo nominatos, pertinet ad cōm
 errorem refellendum, quo genethliacos, cuius
 gentis forent, Chaldaeos vocabant: ita vt id
 gentis, vocabulū haberetur. Quod autē ait de illis
 sciant

Scientia, aut vanitate potius, & falsa opinione scientia, ex Theophrasto sumptum videri potest: qui eos in honoribus suis in magna admiratione fuisse dicit: quod non ea tantum prædicerent, quæ communia essent, ut tempestatē, serenitatem, & ijs similia, sed etiam quomodo quisque victurus, quomodo moriturus esset. Atque hoc de Proculo cognouimus: apud quem scripta est: *Θαυμασιωτάτῳ ἢ εἶναι φησὶν ὁ Θεόφραστος ἐν τοῖς κατ' αὐτὸν χρόνοις πλὴν τῶν χαλδαίων ἀεὶ ταῦτα λέγειν, τὰ τε ἄλλα περιέχουσαν, καὶ τὸς βίους ἐκείνων, καὶ τὰς ἐπιπέσεις, καὶ τὰ κοινὰ μὲν οὖν χειμῶνα, καὶ εὐδαιμονίας, καὶ τὸ ἐπιπεσεῖν τὸ ἐπιπεσεῖν χιμῶν, μὲν ἐπιφανῆ χειμῶνα, καὶ τὸ ἐπιπεσεῖν χιμῶνα, ἢ τὸ ἐπιπεσεῖν εὐδαιμονίας, πάντα δ' οὐδ' ἐπιπεσεῖν τὰ ἴδια, καὶ τὰ κοινὰ περιέχουσαν ἀπὸ τῶν ἑσθίων, ἐν τοῖς σιμείων βίβλῳ φησὶν ἐκεῖν.*

De honore qui Olympionicis & interdum imperatoribus re spectare gesta habebatur. Emendatus Emily Probi locutus.

CAP. VII.

QUANTO in honore fuerint antiquitus Olympionica, nemini, qui paulum modò versatus in hoc litterarum genere, ignotum est. Solebāt autem inter cetera, donari coronis aureis: vnde & Pindarus Olympiam vocat *μητέρας χρυσοσεράνων ἀέθλων*. Imperatores quoque, re bene & feliciter gesta, interdum etiam quam admodum rarò, eodem honoris genere decorabantur. Sic Cyro, post tam multas tamque insignes victorias in autum regnum redeunti Cyaxaræ filia, quæ ipsius postea vxor fuit, coronam auream dedit. Xenophon libro octauo: *ὁ δ' ἑκαταστάτης ταῦτα μὲν λέγει, περιέχουσα ἢ ἀπὸ τῶν ἐπιπέσεων ἐπιφανῶν τε χρυσοσέμων, καὶ ἐκείνων φέρουσαν.* Habitus est hic honos Alcibiadi quoque, cum domita Lacedæmoniorum superbia in pa-

Metretis
lectiones
III
S

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

in patriam rediret: qua de re ita Probus: Eius
 egressus est, quamquam Theramenes, & Thrasybulus
 dem rebus praeferant, simulq; venerant in Piraeum,
 men illum unum omnes prosequerantur: & id quod
 quam antea vsuenerat nisi Olympia victoribus, cum
 aureis aneisq; vulgò donabatur. Sed cum aneis
 coronas addat, non immeritò quæri potest. Nam
 Glauco Homericæ vaeordia ridetur permutatis
 στα χαλκείων, ita ridicula videri potest hæc
 χαλκείων permissio. Ego verò non dubito, quin
 verba corrupta sint, ita ut ubi est aneisq;, legendum
 tanijsq;. Solebant enim ferè tæniæ cum coronis
 iungi. Empedocles:

Ταυλάς τε περιστέλλοι, εὐρεσί τε θαλαίων.

Idque manifestò confirmat quod apud Thucydide
 de Brasida legitur: quem Scionai, re præclarè ge
 ut Olympionicen excepisse, & ut Græcia liberta
 rem, corona aurea & tanijs reuinxisse dicuntur. Th
 cydidis verba hæc sunt: καὶ οἱ μὲν σκιανῶν ἐπιπέτα
 τοῖς λόγοις, καὶ διαστήσαντες πάντες ὁμοίως, καὶ οἱ μὲν
 ἤρσαν τὰ προστόμενα, τὸν τε πύλαιον διενόητο
 σης, καὶ τὸν βρασιδαν τὰτ' ἄλλα χαλκῶς ἐδέξαντο, καὶ
 μὲν χρυσῶν στεφάνων ἀνέδθησαν, ὡς ἐλάθεροντα τῶν
 ἰδίᾳ τε ἐταιρίωσθε, καὶ προσήρχοντο, ὡς περ ἀδελφῶν.
 tam autem cum dicit, Olympionicen intelligit.

Emendata quadam è libro sexto Epistolarum ad Atticum.

CAPVT VIII.

IN hoc scribendi genere non modò exigi ordo
 solet: sed ipsa potius ἀταξία, & melius Variatum
 ctionum nomen tueri, & minus satietatis adferre
 ctoribus creditur. Ego itaque qui horis exceptis
 qualiacumque procudo, ut quisque liber venit in

nos, ita ex eo aliquid excerpo, quo mea hæc auctio-
 nis sunt. Nunc igitur percurram sextum librum Epi-
 stularum ad Atticum. In cuius prima epistola haud
 procul à fine ita legitur: *Nam Cælius libertum ad me
 misit, & litteras accuratè scriptas, & de pantheris, & de
 ciuitatibus. Puto pro ciuitatibus legendum cibyratis: id
 que ijs qui rem totam accuratè considerauerint, pro-
 baturum iri confido. In eadem epistola paulo infra li-
 bri editi sic habent: C. Vennonius domum Vindulli venit,
 ubi omnia obsequaret, in Vedianas res incidit. In ijs in-
 uenta sunt quinque imaguncula matronarum, in quibus
 una sororis amici tui hominis Bruti, qui hoc utatur, &
 illius Lepidi qui hac tam negligenter ferat. Verus liber
 meus pro illo amici tui habet amici tuos. Bruti au-
 tem & Lepidi nomina non habet. Quare totum lo-
 cum ita lego: In quibus una sororis amici tui. Os homi-
 nis qui hoc utatur, & illius qui hac tam negligenter ferat.*
 Significat enim duri admodum oris esse & Brutum,
 qui utatur eo, propter quem soror sua adulterij sus-
 pectus esse possit: & Lepidum, qui tam turpem suspicio-
 nem in vxore tam lentè ac negligenter ferat. Neque
 mirum est, quin de Bruto & Lepido loquatur: sed
 in talium rerum narratione, ac significatione, propria
 eorum, de quibus agitur, nomina multo venustiùs
 multoque verecundiùs subtrahuntur. Addita autem pu-
 to tam pridem ab aliquo erudito homine, qui locum
 declarare veller. Tam illud, *os hominis*, ita dictum est,
 ut apud Martialem;

Gaustonica medicata dedit mihi pocula virga.

Os hominis. mulsam me rogat Hippocrates.

Libet & notare vsum verbi *placet*, sanè elegantem: si
 quis fortè eum minus aduerterit. Cùm igitur in ma-
 nifesto peccato aliquem deprehenderant, ita ut ne
 ipse

ipse quidem factum suum defendere posse videtur: ita eum interrogabant: *Placet hoc tibi?* Sic Terentiana deprehensum Chæream leuiter obrogans, *Satin' hoc tibi placet?* Cicero epistola sexta libri in quo nunc versamur: *Sed bene tu respondes? placet hoc tibi?* Tibullus in carmine obscuro: *... qui sub arborum coma: & quæ sequuntur...* enim adscribere. In eadem epistola, vbi vult legere: *At nunc Cælius, non dico equidem, quid egerit: legere est, quidquid egerit.* In octaua, *meros terrores, non ut ego, miror.* In vltima verò, *Accepi ab Acasto, meo seruo meo statim tuas litteras.*

Emendata multa è libro tertio De officijs.

CAPVT IX.

CICERONIS verba sunt è tertio De officijs. *Accedit eodem testis locuples Possidonius, qui scribit in quadam epistola, P. Rutilium Rufum, qui Panætium audierat, dicere solere, vt nemo pictor esset inuentus, qui Veneris eam partem, quam Apelles inchoatam reliquisset, absolueret. oris enim pulchritudo reliqui corporis inchoandi spem aufererat: sic ea quæ Panætius prætermisisset non perfecisset, propter eorum quæ fecisset præstantiam, neminem persecuturum. Quibus in verbis sæpe admirandam, cur additum esset illud, & non perfecisset, enim quæ prætermiserat Panætius, ea non modo non perfecerat, sed inchoauerat quidem. Sed veterum libri admirationem sustulerunt, quorum in plenissima postrema eius comprehensionis pars ita legitur: *quæ Panætius prætermisisset, propter eorum quæ perfecisset præstantiam, neminem persecutum.* In eodem libro, de Cælaris cæde, etsi eum non nominat, loquitur.*

vulgò legas: *Vicit igitur vilitas honestatem: imò verò honestas vilitatem secuta est.* At in vetustioribus quanto melius: *Vicit igitur vilitas honestatem: imò verò honestatem vilitas consecuta est.* Significat enim factum illud hoc dictum fuisse per se, utile *καὶ συμβεβηκός.* Vnum præterea locū subijciam, qui nusquam ille quidem in vulgariis libris emendatè legitur: sed in libris præclari illius correctoris ita deprauatus est, vt ipsius sententiæ, aliquot vocum temerè additarum congestu obrutæ, quasi per nebulam, tenue quoddam vestigium appareat. Et fuit ea illius consuetudo, vt non tam quaereret interdum, quid dixisset Cicero, quàm quid ipsum dicere oportuisse censeret. Sed tota res mihi paulo altius repetenda est: vt etiam in ijs Ciceronis verbis quæ non multò antecedunt eum quem purgare intendimus locum, maculæ quædam eluantur. Quæritur igitur Cicero, necne interdum viro bono alium lædere, de quæ illius cõmodis aliquid detrahere. Ac primum illud quasi principium ponit, humanæ societatis arctissimum vinculū esse, magis arbitrari esse contra naturam, hominem homini detrahere sui cõmodi causa, quàm omnia incommoda subire vel externa, vel corporis, vel etiam ipsius animi, *seruantem salutem.* Ita enim planè legendum est, non vt vulgò, *que videntur iniustitia.* Vetus scriptura deprauata est, *centent in iustitiam.* Deinde, paucis interiectis, addit: *Quid? si Phalarum, crudelem tyrannum, & immanem, vir bonus, ne ipse sigore conficiatur, vestiuu spoliare possit, nonne faciat: Hic libri mei veteres habent, ne ipse algore pereat.* sed utroque modo eadem sententia efficitur. Deinde eam quæstionem, adhibita distinctione, explicat his verbis: *Nam siquid homini ad nullam partem vili, vilitatis tua causa detraxeris, inhumanè feceris contra naturam.*

Lucreti
lectiones
III
8

*tura legem. quibus verbis ne homini quidē placere
 tili significat, quidquam sapientem detrahere debere,
 re, utilitatis suæ causa. At ille, quem dico, ita edocet
 Nam siquid homini, homo ad nullam rem vtilis, vtilitas
 tua causa detraxeris. Ineptè. Instituta enim quaeritur
 hoc modo, Num sapiens homini ad nullam rem vtilis
 quid aliquando detrahere possit. non autem: Nam homo
 ad nullam rem vtilis. Ita enim paulo antè quaesitum est
 Nonne igitur sapiens, si fame ipse conficiatur, abstulit
 bum alteri homini ad nullam rem vtilis? Negat igitur
 cetero, id vtilitatis priuatæ causa licere. Deinde addit
 Sin autem is tu sis, qui multam vtilitatem Reip. atque ho-
 minum societati, si in vita remaneas, adferre possis: si
 ob eam causam alteri detraxeris, non sit reprehendendum
 Ob eam causam, id est, non ob tuam vtilitatem, sed pu-
 blicam. Sequitur: Sin autem id non sit eiusmodi: si
 cuique incommodum ferendum est potius, quàm de alterius
 commodis detrahendum. Liber autem vetus, quo nunc
 vtor, ita habet: Sin autem is non sit eiusmodi, vnde collo-
 go librarium, primò per errorem, cum scripsisset
 rediisse denuò ad superius membrum, cuius principium
 pium erat, sin autem is tu sis, deinde, errore animaduer-
 so, non deleuisse quidem duas voces, quas frustra re-
 petierat, autem is, sed cetera persecutum. Vt sit vera lo-
 ctio: sin non sis eiusmodi. Solebant enim homines im-
 periti, qui auorum aut proauorum nostrorum tempo-
 ribus, victum sibi describendis libris quaeritabant, qui
 perperam scripserunt, non delere: ne libros suos, mul-
 tis lituris deformatos, minus vendibiles redderent,
 iterùmue totas paginas describere cogerentur: sed ut
 vt erant omissis cetera persequi. Atque ea res inno-
 merabilem errorum copiam in omne scriptorum ge-
 nus inuexit.*

Xm-

Xenophontis loci duo emendati. CAP. X.

I B E T hoc loco proferre coniecturam meam de
 duobus locis Xenophontis è primo ἀναβάσει: de
 quibus dubiū non habeo, quin & in omnibus vsque
 in hunc diem editis libris corruptè legantur, & tutò
 facile corrigi possint. Eorum primus est, vbi Cy-
 rus in Ciliciam transit, superatis montibus in quibus
 Spennelis præsidium collocarat. Cùm enim Cilices
 ad primam Cyri aduentantis famam sese in fugam
 contulissent, sine vllò negotio Cyrus & mores conscen-
 dit, & Cilicum castra cepit. Ibi Xenophontis verb-
 um: ἔδρα ἢ ἀνέβη ὅτι τὰ ὄρη, ἐδενός κολύοντο, καὶ εἶδε
 τὸν πάλαι εἰ ἐφύλακτον οἱ Κίλικες. Quid autem atinuit
 dicere eum, superatis montibus, vidisse castra quæ
 Cilicum fuerant? Certè enim ita necesse fuit, nisi aut
 cæcus fuisset, aut clausisset oculos. Sed nos quoque
 cæci, opinor, fuerimus, nisi videamus, εἴλε, non εἶδε
 legendum esse. Alter locus est, vbi Cyrus ad flumen
 Caalum peruenisse dicitur, cuius pisces Syri, vt &
 Arabas, pro dijs habebāt. Ibi enim ita legimus: Αἱ δὲ
 ἰχθυαὶ ἐν αὐτῷ ἑσπλίωσαν, Περυσάπδος ἦσαν, εἰς ζῶλιον δεδομέ-
 να. Sed mihi excuti non potest, quin ζῶλιον, non ζῶλιον
 legere oporteat: vt dicamus eam totam regionem re-
 gine Parysatidi in cingulum adtributam fuisse. Re-
 gionis enim Persarum multa oppida, multæque regio-
 nes in singulas mundi muliebris partes adtribui so-
 lebant: verbi causa, in *Strophium*, in *amiculum*, in *cin-
 gulum*, in *sandalia*. Idque locupletissimus testis con-
 firmat Plato in Alcibiade primo his verbis: ἐπεὶ πρὶ
 τῆς ἐγὼ ἀνδρὸς ἀξιοπίστου ἢ ἀναβελήκτου παρὰ βασιλέα,
 ἢ ἐπὶ παρὸν εἶναι χάσαν πάνυ πολλὴν καὶ ἀγαθὴν, ἐγγὺς ἡμετέ-
 ρων ἐστὶν, καὶ καλεῖται τὸς ὀπιοῦς ζῶλιον ἢ βασιλέας γυναι-
 κές.

medijs. Puto igitur in vetere Atellana vel seruum vel
 liberum dispensatorem fuisse, qui, quod frugi & par-
 tis, & dominis vtilis foret, ex re Onesimus vocare-
 tur. Seruile autem illud nomen esse, etiam è S. Pauli
 titulis notum est. Eum igitur conferui cum in Atel-
 lana fabula viderent redeuntem è villa, intelligerent-
 que parcius sibi iam edendū ac bibendum fore, quod
 Onesimus durè contente que habiturus esset, ceci-
 decant, *Veni Onesimus à villa:* & addiderat, opinor, alia
 ad parsimoniam & seueritatem ipsius exagitan-
 tum pertinerent. Eadem igitur illa cum in Galbam,
 qui nuper venerat, præclare conuenire videretur, po-
 tuit iocans crebrò iterasse dicitur. Planè autem in
 multis libris legitur *Venitonesimus*, quod testati sunt
 & minimo negotio mendum tolli potuerit. Sed
 ut sit, vt etiam perspicacissimos ea quæ sunt ante
 oculos posita, fugiant. Fuit autem ipsi Suetonio pater
 fortissimus, & spectata virtutis: cuius nomen cum
 in filij libris decurtatum ac deprauatum legatur, resti-
 tuere, operæ fuerit. Sic ergo legimus in Otthone: *In-*
ueni huic bello pater meus Suetonius Lenus, teri edecima
legionis tribunus angusticlauius. Ita vulgò. At vidi ego li-
 brum qui carie & tineas senserat, in quo post nomen
 Suetonius foramen erat exiguum: deinde sequebatur li-
 nus: & supra alia manu emendatum *lenis*: Omnino au-
 tem legendum est *Paullinus*. id enim ei verum cogno-
 men fuit. Testem in eam rem laudabo Tacitum, qui
 fortis viri neque nomen, neque virtutem tacitam esse
 laudat. Eius enim & sæpè in annalibus & in Agricola
 tanta perhonorificam mentionem facit.

Aristo-

*Aristoteles è primo Politicorum Hippocrati & libri
 τῶν τροφῶν emendati & illustrati loci.*

CAPVT XII.

ARISTOTELES libro primo Politicorum
 ditè ac copiosè disputat de origine seruitutis
 ostenditque vera seruitutis causam in natura positam
 esse: ita ut ij qui mente ac consilio valent, corpore
 rem sunt ad obeunda necessaria munera non satis
 bili, natura facti sint ad imperandum: qui contra
 lido ac robuito corpore, sed ingenio hebeti ac stulto
 tantùm ut imperata facere, non etiam ipsi, quid agere
 dum sit, prospicere possint, eos natura ipsa eorum
 plus sapiunt imperio subiecisse videatur. Qui autem
 bello capti, aut alio modo in seruitutem redacti
 ij, si liberali sint ingenio, fortuna quidem ac con-
 tione serui sunt, sed natura liberi. Sunt igitur quidam
 liberi natura, quos in seruilè sortem casus aliquis
 duxit: sunt contra multi quos seruire oportet,
 natura serui sunt, qui minoribus & natura liberis
 perant. Neque omnis aut libertas, aut seruitus
 naturam est: neque omnis congruens ac consentanea
 nature Sed ad ipsum eius disputationis finem ita
 tur in libris emédatis à Victorio, & in alijs propo-
 nibus: ὅτι μὲν ἔχει πινὲ λόγον ἢ ἀμφοτέρωθεν, ἢ ἀπὸ
 οἱ μὲν φύσει δοῦλοι, οἱ δ' ἐλεύθεροι, δῆλον. quæ ita interpre-
 tatur Victorius: *Continere igitur in se rationem
 dam hanc controversiam, & non esse, hos quidem
 seruos, hos autem liberos, planum est.* Atqui Aristoteles
 ipse nihil tam docere conatus est, in ijs quæ antea
 runt, quàm esse quosdam natura seruos, & quosdam
 natura liberos. Itaque in libris Aldinis hoc modo
 gimus: ἢ εἶπὶν οἱ μὲν φύσει δοῦλοι, οἱ δ' ἐλεύθεροι, id est

quosdam natura seruos, alios liberos. Sed ne hoc qui-
 dam ferri potest. Vtrumque enim docuit, quosdam
 natura, quosdam præter naturam, & seruos & libe-
 ros esse. Verum igitur est, quod ego, cum prius conie-
 ceram, postea scriptum repperi in eis libris, quos Al-
 cæetes edidit: *καὶ εἶσι καὶ ἐκ εἰσὶν οἱ μὲν φύσει δοῦλοι,*
καὶ ἐκ εἰσὶν οἱ μὲν φύσει δοῦλοι, id est, *Et esse, & non esse alios quidem na-
 turam, alios autem liberos.* Similis locus est in li-
 bro Hippocratis De alimēto: qui ita lacer ac mutilus
 est, ut Cardanus & ceteri, quos ego quidem vide-
 ac stultus, ætatis nostræ medici, qui eum declarare volue-
 runt, meras nugas attulerint. Ego autem eum ita in-
 terpretabor, ut non verear, ne quis mihi illud obji-
 ciat: *ὅτι ὅν ἐστὶν ἡλικίαν ἐ τεκτονικῶν.* Exposuerat Hip-
 pocrates varias super tempore puerperii sententias.
 ac coniecit, ut quædam alijs quidem videri tempus id esse dierum
 septem, qui quidē enunciant septem menses, siquis Ægy-
 ptiorum more, quem tum ferè sequebantur, trice-
 tet, quibus dies singulis mensibus tribuat: alijs trecentorum,
 quibus eadem ratione efficiunt decem menses: alijs de-
 centis, quibus eadem ratione octo menses effi-
 ciunt. Deinde ad hanc postremam opinionem respi-
 cit, subiicit: *ἐκ εἶσι καὶ ἐστ.* Quæ verba quid sibi ve-
 rent, ne Mopsus quidem aut Oedipus diuinarit. Le-
 gendum autem hoc modo: *Ἔστι καὶ ἐκ εἶσι ὀκτώμηνος*
ἡλικίαν. Atque ita intelligendum esse quodammodo
 octimestrem, & quodammodo non esse. Po-
 terit enim mense octauo mulier parere, sed fetus vitalis
 non est. Atque ideo Sabinus, Galeno, ut notum est, anti-
 que medicus, ea sic exposuerat: *ἔστι μὲν φαινόμενα ὡς*
ἐκ εἶσι, καὶ τὴν ἑκτῶν, ἐκ εἶσι δὲ, ὡς ἐκ εἶσι μετὰ ταῦτα.
ἔστι μὲν φαινόμενα μὲν παρὰ τὴν ὄντα, δυνάμει δὲ ἐκ εἶσι. ex
 quibus etiam Sabini verbis, conijcio, vbi apud Hip-
 pocratem

Iureti
 ectiones

III
 8

pocratem legimus ἐκπρωτον, legēdum ἐκπρωτον. Sed
 quæ sequuntur deprauata in Hippocratis libris
 quomodo emendanda sint, cognosci poterit & Celsi
 libri tertij capite xvi. vnde etiam sumpta sunt quæ
 addidit attuli. vt mirū sit ea tam diu latuisse, cum tam
 toto ac celebri in loco paterent. Eodem autem loco
 di genere vsus est & Plautus in Trinummo:

Est atque non est mihi in manu Megaronides.

Quin dicunt, non est. merito vt ne dicant, id est.

Emendati è Trinummo Plautina loci duo.

CAPVT XIII.

FACTA me Trinummi mentio admonet,
 signem ex ea locū emendem: in quo & verborum
 peram collocati sunt, & personarum nomina
 non suis posita, & deprauati versus, & denique
 vsus. Nolo autem otium, quo minime abundo,
 bus verbis consumere. tantū proponam locum
 sum, ita vt mihi legendus videtur:

PHILT.

*Non edepol tibi pernegare possum quidquam quod vultis
 Cui egestatem tolerare vis: loquere audacter patri.*

LYSITELLES.

*Lesbonico huic adolescenti, Charmide huius filio.
 Qui illic habitat. P. H. qui comedit, quod fuit, quod
 fuit?*

LY. *Ne opprobra pater. eueniunt multa homini quæ
 quæ ne vultis.*

Sapientia atas condimentum est: sapientia atati cibum.
P. H. *Menire edepol nate. atque id nunc facis hanc
 suetudine.*

Nam sapiens quidem pol ipse fingit fortunam sibi.
Nulli *quæ ne volt eueniunt, nisi fictor malus fiet.*

Multa est opera opus ficturæ. qui se fictorem probum
agende esse expetit. sed hic admodum adolescentulus.
Non etate, verum ingenio apiscitur sapientia.
Quidam, eloquere. quid dare illi nunc vis? L X. nihil quid-
quam pater.

Quid ne me prohibeas accipere, siquid det mihi.
Quod autem ait Lysiteles ad excusandum sodalem,
Sapientia esse condimentum etatem, & sapientiam etati ci-
vili, hanc sententiam habet. Quidam cibi sunt, qui
saporosus quidem non sunt esui; sed reponi solent in
viam visionem, & muria aut aceto, aut sale, aliisque
saporibus condiri. mitescunt autem, ac concoquantur
tempore, & ad vescendum utiles fiunt. sic sapientiam
in juvenibus immaturam esse: procedente etate
condiri ac mitigari, quasi que maturefcere. In eadem
fabula iocularis quidam versus qui à Stasimo
cantantur, & corruptè legitur, & malè explicatur.
Ambrosius hoc modo:

Cena hac annona est, sine sacris hereditas.
Ambrosius: Cena hac est imitar annona. At Lipsius
respondit: Cena hac an non est? Ego veterem scriptu-
ram retineo:

Cena, hac annona, est sine sacris hereditas.
Et autem, hac annona, ablativus, ut grammatici vul-
go loquuntur, absolutus; & hoc significat, hac annona
cantare quæ nunc est. Sic alibi:

Mirum est lolio victitare te, tam vili tritico:
Id est, cum triticum tam vile sit.

Notata quadam apud Liviū, in quibus ipse sibi pugnare
videri potest.

CAP. XIII.

L VII historiarum scriptoris disertissimi ac co-
piosissimi errores quosdam notavit olim Lauren-
tius

Lucretii
lectiones
III
S

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

tius Valla, vnum etiam homo eruditissimus militum
amicissimus Carolus Sigonius, qui hoc tempore tantum
in Liviij annalibus præstitit, quantum vix sperari
erat. Superfunt & alij, quos notare non ab re fuerit
incendatur scribentium industria; & vt intelligatur
ἀνεμάσθητον maius quiddam esse, quàm vt ab hoc
præstari queat. Libro igitur annalium quarto, in
argumentis docet, errare eos, qui tradunt A. Corneli-
um Cossam tribunū militum, secunda opinio in
Iouis Feretrii templo intulisse. At eodē in libro M.
Æmilium dicentem facit, se eundem dictatorē
qui antè Veientiū Fidenatiumque, adiunctis Fal-
ad Nomentum exercitus fuderit: & magistrum
tum A. Corneliū eundem in acie fore, qui priorē
tribunus militū, Larre Tolumnio, & rege Veientium
in conspectu duorum exercituum occiso, spolia
ma Iouis Feretrii templo intulerit. Ne illud quod
defendi posse arbitror, quod libro nono in laudibus
L. Papirio Cursore ita scribit: *Haut dubiè illa ætate
nulla virtutum feracior fuit, nemo vnus erat vir, quo
innixa res Romana staret: quin eum parem destinaret
vni magno Alexandro ducem, si arma, Asia perdomita
Europam vertisset.* At paulo post ait, se arbitrari
xandrum ne fama quidem Romanis notum fuisse.
Quomodo igitur L. Papirium, quem ei opponunt
animis destinare potuerant? Sed & illud rectè ac
notavit Glaræanus, manifestò eum sibi pugnatum
Hannibalem quondam puberem Hasdrubalis inter-
accerditum scribit, cum ex ipsis Liviij verbis necesse
rid colligatur, Hannibalem eo tempore annos
minus viginti tres natum fuisse. Qua ætate qui
tutore egere dicat, ipsemet curatore potius indige-
re videretur.

Cur videntur *Assa* nutricibus dici solitum. Emendatus qui-
dam Varronis locus.

CAP. XV.

Quod Nonius *assa* nutrices olim vocatas esse scri-
bit, quia *assint* eis quos nutriant, id quàm verum
videmus. Fortassis enim verius est esse à Græco
ἀσσα τὸ μὲν τέτρα, φίλις, τὸ δὲ ἄσσα, τροφίως, τὸ δὲ πάσσα,
τροφίως, τὸ δὲ ἰδέει, ἀδελφός, ait Eustathius. Sed quod ho-
mo eruditus putat, se apud ipsum Nonium eius vocis
exemplum reperisse in exemplo Varronis ab eo ad-
ducto, cum verbi *Betere* notionem explicat, de eo mi-
hi quidem longè aliter videtur. Verba Varronis in ve-
teribus libris ita scripta sunt: *Assanos multos quòd ea*
parere non poterat mulier, eum betere foras iussit. quæ is,
quem dico ita emendat: *Assa non multo pòst, quòd ea pa-*
re non poterat mulier, eum betere foras iussit. & tamen
non *assa* vocari non nutricem, sed obstetricem.
Quod si admitteremus, nò tamen dicendum esset, re-
perit exemplum eius quod Nonius dixerat; sed re-
perit aliam significationem nominis *Assa*, quæ ipsum
etiam latuisset Nonium, neque vsquam à veteribus
reperita esset. Id autem quàm credibile sit, non dispu-
tandi mihi certè nondum displicet, quod de illis Varro-
nis verbis iam pridem existimaui: ea pertinere ad Sp.
Caruilium, qui primus Romanorù vxorem repudias-
se dicitur, non quòd eius mores aut ingenium parum
probarat, sed quòd coniugem se velle diceret libero-
rum quarendorum gratia: illam autem sterilem esse.
Lego igitur hoc modo: *A se annos multos quòd ea parere*
non poterat mulier, eam betere foras iussit. Erat enim hoc
etiam verbum vsitatum in repudijs. Cicero: *Clauis*
betenti foras exegit. Martialis: *Vxor vade foras, aut mo-*
ris viere nostris.

Emendati

Emendati complures variorum scriptorum loci in quibus
librarijs eodem modo peccatum erat.

CAPVT XVI.

AD medicinam meliùs & certius faciendam non mediocriter vtile est, scire, quibus in rebus is qui agrotat, peccare solitus sit: quo & causa magis facilius reperiatur, & ad eam medendi ratio accipere modetur. Sic & ijs, qui se veterum scriptorum emendatores medicos quosdam esse profitentur, nosse expedit, quibus potissimum modis veteres librarij peccare solent, vt latentia hulcera quæ in optimis quibusque scriptoribus inueterarunt, sagaciùs deprehendant. In cetera igitur sanè multa genera deprauationum, ad aduertendi, solitos eos, si quando vetustioris libri, in quo aliquid describebant, scripturam satis certè aliquid perspicere non poterant, dehibebantque, an illo modo scriptum foret, aut si quando alibi in alijs exemplaribus scriptum reperiebant, vt inueniret, & lectorum iudicio permittere, vtrum videretur. Eo modo, vix credibile est, quàm multa in optimis & nobilissimis quibusque scriptoribus pecculata sint. Libet eius rei aliquot exempla proponere, vt ab alijs quoque alia consimilia notentur. Apud Xenophontem libro primo Anabaseos ita legitur: *σπρίτευμα ὁ σίτος ἐπέλιπε, καὶ ὑπὸ τῶν ἐπιπέλων, εἰ μὴ ἐπὶ τῶν δία ἀρρῶν, ἐν τῷ Κύρου βαρβαρῶν, τῶν κατὰ τὴν ἀλφίτων, τεπέραων, σέγλων.* vbi qui diligenter attendere facile videbit, legendum tantùm esse, *τῶν κατὰ τὴν ἀλφίτων.* Apud Aristotelem libro primo De arte dicebat *Ἀνέγκη συλλογῆς ὁμοίον ἢ ἐπ' ἀρρῶντα δεικνύσαι ὅπου αὐτὸ ἐστὶν* vbi frustrà se torquet Victorius, illud enim à veteribus planè delendum est: quod ego cum iam pridem con-

beneficem, confirmatus sum in sententia, auctoritate
 Philocarnassei, qui hunc locum ita citat, ut illam libra-
 riorum *regdibus* non agnoscat. Apud Ciceronem in
 Academicis: & *veluti amantes Socratem*. ubi docu-
 legendum, & *iam ante Socratem*. Apud Liuium libro
 xxi. in libris à doctissimo Sigonio emendatis:
*Quid illud potius agendum, atque eis cogitandum sit, si quo-
 modo fieri possit, ne qui socij à populo R. desciscant: & non
 tantum documentum autem ducant, statui oportere, si quis
 respiciat, & antiquam societatem respiciat*. Libri autem
 hec ita habent: *Documentum aut ducant, statui oportere
 non nocitum*. Ita igitur emendo eum locum quem
 innotabilem esse pronuntiauit Sigonius. Primum il-
 lud, *Documentum aut ducant*, aio librarij esse, utro mo-
 do scriptum esset, ambigentis. Deinde illud, & *non vo-
 lunt factum esse ex eo, quod paulo post sequitur non
 nocitum, & possum loco non suo*. Quibus positis ita
 ego: *Documentum statui oportere, non nocitarum, si quis
 respiciat & antiquam societatem respiciat*. Est autem op-
 tima & grauiissima sententia, & Thucydidea: *ὄρε ἀνέλ-
 κτω ἕστας ἡοῦ τοῖς ἑσῶς ἀνὴρ, ὃς ἐκ ἑσῶς μετὰ γῶνται*. Apud
 meam libro primo De beneficiis: *Ergo & Mer-
 ita vna stat, non quia beneficia ratio commendat
 oratio, sed quia pictori ita visum est*. legendum:
non quia beneficia commendat oratio. Apud eundem
 titula xxxiii. *Ego verò utar via veteri: sed si prio-
 rem planioremque inuenero, hanc muniam*. Libri ve-
 teres *sed si priorem vel planiorem*. Ego *sed si planiorem*
 inuenero. Apud Plinium capite xxi. libri xxi.
*miraculi gratia Tiberio principe in senecta iam
 sauo, atque etiam aliàs sauo, sed ipsa iuuenta ad meorum
 fuerat*. Totum illud, atque etiam aliàs sauo; de-
 claratum est. Apud eundem capite xxi. libri xxvi.

d

Absti-

Secreti
 Sectiones
 III

Abstinentiam cibi, aliâs vini. Dele illud, aliâs vini. dicitur enim *donatav*. Apud Tacitum libro x i. ab excessu D. Augusti: *Ut sacrificantes vel insanientes Baccha*. Vnde non facile dixerim: alterum certe *περάδεις*. Apud eundem libro x i i i. *Audiretur hinc Germanici filia, inde rursus Burrus*. Liber vetus: *inde deuilis rursus aut de rursus*. legendum, *inde debilis Burrus*. debilem autem dicitur, quia trunca erat manu: ut statim subiicit. Apud eundem libro x i i i i. *Per insidias serviles, quos prohibuit, aut prodidit*. delendum illud, *aut prodidit*. Apud Plutarchum in Theleo: *ἐπεισεύ αυτων ἢ διαπάτησε*, Paream *παρονομήσας*. delendum illud, *ἢ διαπάτησε*, Paream pro congerere: ne ipsa copia lectoribus molesta sit.

Rectè scriptum à Donato, his verbis, Hoc age, silentium & attentionem imperari.

CAPVT XVII.

DONATVS in Phormionem Terentij scriptum hoc loquendi genere, *hoc age*, silentium imperari. Gabriel Faërnus, homo Latinæ quidem non ignarus, sed Græcæ profusus expertus: neque hoc trahendi studio dico: ita esse sciunt, quibus ille fuit: neque id ipse diffitebatur: ne poterat quidem igitur hoc, quia nusquam alibi legerat, ferre nescivit: & ut erat ingeniosus, confugit ad illud sumptum diceret in veteribus libris Terentij scriptum fuisse *age s*. sed vnâ aut alterâ litterâ erasans *age* & verba illa Donati ad illud *s*, non ad verbum *age* pertinere. Credo hoc acutè excogitatum esse: agnosco ingenium hominis, non tantum quod in multis exemplaribus scriptum esset, legere solentem diuinare etiam quid celetum fuisset. Sed quia tantum sum, quàm ut illam tantam celeritatem ingenij

sequi possim : continebo me intra septa, & contentus
 ero his quæ ab aliis confirmata reperio. Videor autem
 legisse, in sacris imperari solitum silentium his ver-
 bis sanare linguis. & Græcè *σῆμα πᾶσι ἔσω λαῶς*. & eadem
 de causa clamari solitum, *hoc age*. & hoc puto dicere
 non malum auctorem Plutarchum in Numa: *ὧν ἰχθῦος*
ἢ ἀρχῆν ἢ διασώζοντες, ὅταν ἀρχῶν πρὸς ὀργισιν, ἢ θυδίας
ἀποπέμψῃ, βωῶσιν, ὧν ἀγε. Hoc igitur tenebo: curam legen-
 di ea quæ erasa sunt, perspicacioribus delegabo.

*Confirmatum quod de Aristotele & Hippodamo in su-
 perioribus scriptum est aduersus frigidam defensionem
 eius qui quod ipsemet ignorauit, aliis pro certo & explo-
 rato obtudere voluit.* CAP. XVIII.

SCRIPTURAM, non satis bona fide versatum Ari-
 stotelem videri in Hippodami rep. reprehenden-
 da: idque cognosci posse de quibusdam ipsius Hip-
 podami fragmentis quæ apud Stobæum extarent. Ex-
 tans, qui decennio post, Aristotelis defensionem sus-
 cepit: meque eius rei historiam ignorasse diceret:
 me autem planum facturum, fideliter, vt docebat, se
 summum philosophum in toto illo negotio præsti-
 tisse. Expectabam igitur, vt ipse quoque se in susce-
 pto negotio fideliter præstaret: & quando me inani
 argumento vsum dixerat; solidis ipse ac grauibus ar-
 gumentis in mea opinione refutanda vteretur. Re-
 perio historiam quidem nullam: argumenta autem
 in leuia, vt ea dum refello, videar mihi cum Ænea
 Virgiliano persequi tennes sine corpore vitas. Alium
 esse ait Hippodamum, cuius multa apud Stobæum
 leguntur, alium qui ab Aristotele reprehenditur. Il-
 lum enim Italicum, hunc Misium fuisse. Vellem
 Lucius veteris scriptoris testimonium protulisset, à
 quo

quo horum duorum Hippodamorum Mileſij & Italicus, quorum vterque optimæ reip. ſpeciem informaret, mentio fieret. Quamquam enim plurimum illi tribuo; non tantum tamen, vt ſatis ſit, *de vobis*. Videlicet illa hiſtoria eſt, cuius ignoratione lapſus eſſe me dicit. Quæ ſi in ipſius ingenio delituerat, neque à quoquam veterum prodita erat, qui, quæſo, non ignoralle potui? At quia teſtimonia non ſuppent, ab argumentis auxilium mutuatur. Hippodamus inquit, *Ariſtotelis Mileſius fuit. Fateor: Stobæi vero exiſtimare licet, Italicus, quod diſciplina illius, & ſermonem Doricus, quo vtitur, declarat. alter Hippodamus Ionico vſus fuiſſet. Mileſius enim Ionie ciuitas fuit.* Ne quidquam hac ratione concludi. Nam neque omnes qui Italicam philoſophiam coluere, fuerunt generis atque origine Italicæ: cùm Pythagoras eius diſcipulus auctor Samius fuerit: neque omnes Dorico ſermone ſcripſere. Empedocles certè Ionicè ſcripſit; qui tamen Pythagoreus fuit. *At alter, inquit, Hippodamus Ionico vſus fuiſſet. Mileſius enim Ionie ciuitas fuit.* Quod verò neceſſe ſit, vnumquemque eius gentis lingua ſcribendo vti, in qua ipſe natus eſt. Fruſtrà certalle ſeptem vrbes de ſtirpe inſignis Homeri, ſi vlla in argumento firmitas eſſet. Neque ego puto ea lingua vſos Stagiritas, qua Ariſtoteles ſcripſit: aut, quæ *ἱωνώτατα* ſcripſit Theophrastus, idèo ita locutus eſſe Ephēſios. Petrum Bembum optimè Etruſcè ſcripſiſſe ait bonus in primis eius rei exiſtimator Ioannes Caluſat Bembus Venetus fuit. Quid autem verat, Hippodamum, cùm Mileſi quidem natus eſſet, ſeu diu reſtat in magna Græcia, in qua philoſophia illa florabat, eius gentis ſermone ſcripſiſſe, non in qua natus eſſet, ſed in qua viueret, & cui fortalle poſſiſſimum ſcribere.

scriberet: Dorienſis fuit Hippocrates, ait *Ælianus*: ſed
 in *Democriti* gratiam Ionicè ſcripſit. Qui magis li-
 ceteri Dorienſi Ionicè, quàm Ionico Doricè ſcribere?
 Hoc ſaltem admonere debuit ipſum, non minus acri
 iudicio, quàm acuto ingenio præditum, vt non ſtatim
 propterea duos Hippodamos eſſe concluderet. Ad-
 dunt: *Quanto autem plura ſunt, qua iudicio Stobai, in ſcriptis*
ipſius Hippodami diſcrepant à ſententijs Ariſtotelei, tanto
facilius intelligere poterat, ipſos longè alios eſſe. neque enim
conſilium eſt, philoſophum ita perfricuiſſe frontem, vt
non aperte mentiretur: præſertim eo tempore, cum omnes
in ſuo negotio hoc red arguere potuiſſent. Hoc loco arduan-
 ti & lubricam deſenſionem eſſe fateor. nam neq.
 de Ariſtotele, quem quanti faciam, norunt, quicum-
 que me norunt, quidquam ſequius loqui velim: & ta-
 men res ipſa ſubigit me, vt dicam, cum non nunquam
 comprehendendorum veterum paulo quàm par erat, cupi-
 ditatem fuiſſe. Plato ciuitatis ſalutem in eo poſitam
 eſſe dixerat, ſi quam maximè vna eſſet. Quàm id fo-
 culiſſimè Ariſtoteles calumniatus eſt? Nò libet de Idecis
 loqui. Sed tamen non deſunt ex ipſis Ariſtoteleiſ, qui
 Ariſtotelem in eis labefactandis non optima fide cum
 Platone egiſſe fateantur. *Parmenidem* quidem de-
 ſcribit *Simplicius*, nihil Ariſtotelis auctoritate deter-
 minis. Et *Platonis* aut *Parmenidis* ſcripta non minùs
 in reſpectu tempore in manibus erant, quàm Hippodami.
 Sed ſi duo Hippodami fuerant, quorum vterque de
 republica ſcripſerat, cur eorum alterum Ariſtoteles
 conſectatus eſt, alterum ne nominauit quidem? cum
 præſertim quosdam nominauerit, quorum nuſquam
 alibi memoria exrat. An illud varius eſt, ex his duobus
 Hippodamis alterum *Mileti*, alterum, vt *Palladem* è
 Miletis, ita ex hominis eruditiffimi cerebro *Florentiæ*
 d 3 natum?

natum? Et addit postremò: *Quod autē Aristoteles significavit, eum, quem improbat, Milesium fuisse, putari debet id fecisse, ut distingueret ab altero hoc, eodem nomine vocato, Pythagoreo.* Non video, cur ita putari debeat: multos enim à patria nominat, etiam ubi nihil opus est distinctione. ut cum dicit, *Γοργίας ὁ Λεορτῖν*. Et libro primo cum dicit: *οἷον καὶ τὸ Θάλασσι τῶν Μιλησίων*, non opinor, Milesium dixit, ut eum ab aliquo Thalete Iliensi distingueret. Illum igitur *καλῶμενον* Hippodamum omittam: pertinacius contendenti occinam.

— *Σοὶ μὲν ταύτην δοκῶντ' ἐστὶν, ἐπεὶ ὃ τάλει*

D litteram vocibus in vocalem desinentibus antiquitus interdum addi solitam. Et eius rei proposita aliquot exempla.

CAPVT XIX.

ALATINIS veteribus concursum vocalium non amantibus fieri sæpe solitum, ut vocibus in vocalem desinentibus adderent litteram D, maxime, cum subsequens vocis prima littera vocalis esset, notum est & ex Fabio, & è fragmento columnæ rostratæ C. Duillio positæ, quod è foro superioribus annis erutum, nunc in Capitolio visitur. Atque idem observatum est in iungendis verbis, *ex re & eo, redeo: ex re & emo, redimo: ad eundemque modum plurima.* Sed & *mederga, tederga, sederga, sed eas*, ita frequenter apud Plautum leguntur; ut nemini ignota esse possint. Superessent & in posterioribus scriptoribus multa eius consuetudinis vestigia nisi per errorem oblitterata essent. Nam & apud Cæcilium planè ita legendum: *At tu Cæcilius obdura*. quod ex me in sermone familiari auctum probavit Turnebus: & apud Horatium duo loci

huius vetustæ consuetudinis ignoratione deprava-
 tum. Nam & libro tertio Carminum, vbi vulgò est,

vos o pueri & puella

Iam virum ex parte male ominatis

Parcite verbis;

Ex quo alij fecerunt, *male nominatis*: plerique veteres
 habent, *maled ominatis*. quod vt verum est, & li-
 bro primo Epistolarum:

Omnes crede diem tibi diluxisse supremum.

quo factum est, *tibi diluxisse*. Est autem ita locu-
 tus Horatius, vt Liuius in illo: *Hic sciciosus vltimus*

P. Scipioni illuxit. Apud Plautum quoque in Ru-
 done, in extrema fabula, vbi vulgò ita legitur:

Tibi propino decuma fonte: tu tibi inde, si sapi.

non habeo dubium, quin ita legendum sit:

Tibi propinod eccum a fonte: tu tibi inde, si sapi.

hanc enim conseruo propinat: & eum iubet vi-
 rum sibi ipsum miscere. Quin etiam lib. xliii. Di-
 gitorum, sub titulo, Ne quid in loco publico vel iti-
 nere fiat, vbi legitur: *Idem ad. si odore solo locus pestilen-*

sus fiat, non esse ab re de ea interdicto vti: legendum

ad. non esse ab re de eo interdicto vti.

Essentia nomen à Cicerone nouatum esse. Emendatus

Seneca ex epistolis locus. CAP. XX.

MAGNAM sæculo suo laudem consecutus est &
 dicendi facultate, & philosophiæ scientia & gra-
 uitate morû Ser. Flavius Fabianus: multaq. de eo cum
 ætate locupletissimus testis Seneca honorificentis-
 sime scripsit. Is cum philosophiam ciuitate donare
 vellet, multa vocabula nouauerat: neq. enim aliter fie-
 ri poterat; cum in Græco quoque sermone, qui Ro-
 mano immensum quantum copiosior est, veteres illi

necesse habuissent multa procudere. Putabatur enim
 primus, quam Græci *vsiam* dicunt, eam Latine *pro-*
ti nominasse. Ita certe Quintilianus credidit, qui
 libro secundo, cum rhetoricam à quibusdam Latini-
 loquentibus oratoriam aut oratricem vocari dixisset,
 & hæc, inquit, interpretatio non minus dura est, quam
 Flauij essentia. & libro tertio: *vsiam, quam Flavius*
tiam vocat, neque sanè aliud est eius nomen Latinum. In
 bro octauo: *Multa ex Græco formata noua, ac plura*
Ser. Flauio: quorum dura quedam admodum videntur
ens & essentia, quæ cur tantoperè aspernemur, nihil vult
Quis quoddam iniqui iudices aduersus nos sumus: ideòq; pa-
rate sermonis laboramus. Primus tamen eam vocari
 finxerat Cicero: sed quod eam Fabianus primus
 triuisset, quodque alias multas fabricatus esset, hinc
 quoque origo ad eum referebatur. Sed eam Cicero
 vindicat Seneca epistola LIX. nisi quod locus cor-
 ptus, ne id vulgò animaduertatur, impedimento est.
 Ita enim legitur: *Cupio, si fieri potest, propitius auribus tuis*
quid sentiam dicere. sin minus, dicam & iratis. Cicero
 nem auctorem huius verbi habeo, puto locupletem.
 Si recentiorem quæris, Fabianum, disertum & elo-
 quentem, orationis, etiam ad nostrum fastidium mi-
 da. Sed pro illo *quid sentiam*, omnino legendum est
essentiam. alioqui enim cuius illos verbi habere se au-
 ctores diceret? Idque manifestò declarant, quæ statim
 sequuntur: *Quid enim fiet mi Lucili? quomodo dicam*
 OTΣΙΑ, *res necessaria naturam continens, fundamentum*
omnium? Rogo itaque permittas mihi hoc verbo
 vti. Quanquam autem res aperta est, ne quis tamen
 calumniatur, alium testem in eam rem dabo. Is est
 Sidonius Apollinaris: cuius hæc sunt ex epistola qua-
 dam ad Polemium: *Lecturus es hic etiam nouum ver-*
 bum, id

... id est, *essentiam*. sed scias hoc ipsum dixisse Cicero-
nem. Nam *essentiam*, nec non & *indoloriam* nominavit, ad-
dicens: *Licet enim novis rebus nova nomina imponere*. & re-
spondit dicens: Nam sicut ab eo quod est, verbi gratia, *sape-
re* & *intelligere*, *sapientiam* & *intelligentiam* nomi-
navimus regulariter, & ab eo quod est *esse*, *essentiam*
non taceamus. Jam igitur qui ad Nizolij epulas bel-
luis inferunt, *essentiae* nomine auctiorem eius librum
faciant licet. *Indoloriam*, me quidem auctore, non ad-
ferat. nam & apud Sidonium ipsum *indolentiam* legi
libere arbitror.

FINIS.

APPROBATIO.

*In hoc Variarum lectionum volumine nihil
reperitum est, quod fidei sinceritati ac in-
tegritati contrarietur.*

Valterus vander Steeghen S. Theo-
logiae Licentiatu, & Ecclesiae Ant-
werpiensis Canonicus.

d s INDEX

Lucetti
lectiones

II
5